LIBRIS | We know books

John Steinbeck, *East of Eden*

Copyright © 1952 by John Steinbeck

© 2005, 2013, 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvîrșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Entertainment Pictures/Northfoto

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

STEINBECK, JOHN

La răsărit de Eden / John Steinbeck; trad. din lb. eng. și note de Any Florea. – Iași: Polirom, 2015

ISBN: 978-973-46-5518-2

I. Iorea, Any (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Printed in ROMANIA

JOHN
STEINBECK

La răsărit de Eden

Traducere din limba engleză
și note de Any Florea

POLIROM
2015

LIBRIS | We know books

Cuprins

Partea întîi 5

Capitolul 1 7
Capitolul 2 14
Capitolul 3 22
Capitolul 4 48
Capitolul 5 54
Capitolul 6 63
Capitolul 7 76
Capitolul 8 99
Capitolul 9 123
Capitolul 10 136
Capitolul 11 148

Partea a doua 169

Capitolul 12 171
Capitolul 13 174
Capitolul 14 196
Capitolul 15 208
Capitolul 16 236
Capitolul 17 247
Capitolul 18 272
Capitolul 19 289
Capitolul 20 303
Capitolul 21 319
Capitolul 22 334

LIBRIS We know books

Partea a treia 363
Capitolul 23 365
Capitolul 24 387
Capitolul 25 411
Capitolul 26 433
Capitolul 27 443
Capitolul 28 467
Capitolul 29 481
Capitolul 30 490
Capitolul 31 505
Capitolul 32 516
Capitolul 33 529
Partea a patra 543
Capitolul 34 545
Capitolul 35 548
Capitolul 36 553
Capitolul 37 566
Capitolul 38 581
Capitolul 39 591
Capitolul 40 611
Capitolul 41 621
Capitolul 42 632
Capitolul 43 635
Capitolul 44 645
Capitolul 45 655
Capitolul 46 674
Capitolul 47 679
Capitolul 48 686
Capitolul 49 695
Capitolul 50 717
Capitolul 51 731
Capitolul 52 750
Capitolul 53 761
Capitolul 54 771
Capitolul 55 779

În colecția TOP 10+

au apărut:

100. George Orwell, *O mie nouă sute optzeci și patru*
101. Umberto Eco, *Pendulul lui Foucault*
102. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*
103. José Saramago, *Eseu despre orbire*
104. Arthur Miller, *Moartea unui comis-voiajor*
105. Anchee Min, *Împărăteasa Orhidee*
106. Andreï Makine, *Testamentul francez*
107. Ioan T. Morar, *Lindenfeld*
108. Aldous Huxley, *Geniul și zeița*
109. Lev Tolstoi, *Sonata Kreutzer* • *Moartea lui Ivan Ilici*
110. Margaret Mazzantini, *Nu te mișca*
111. Daniela Zeca, *Demonii vîntului*
112. W. Somerset Maugham, *Luna și doi bani jumate*
113. Kazuo Ishiguro, *Un artist al lumii trecătoare*
114. Lucian Dan Teodorovici, *Celelalte povești de dragoste*
115. Michael Ondaatje, *Pacientul englez*
116. Edgar Allan Poe, *Povestea lui Arthur Gordon Pym*
117. Dan Lungu, *Băieți de gașcă*
118. Haruki Murakami, *În noapte*
119. Elfriede Jelinek, *Amantele*
120. John Fowles, *Magicianul*
121. Ioan Petru Culianu, *Pergamentul diafan* • *Ultimele povestiri*
122. Ken Kesey, *Zbor deasupra unui cuib de cuci*
123. Gabriela Adameșteanu, *Provizorat*
124. Dino Buzzati, *O dragoste*
125. Boris Pasternak, *Doctor Jivago*
126. Tatiana Niculescu Bran, *Spovedanie la Tanacu*
127. Charles Frazier, *Cold Mountain*
128. Graham Greene, *Sfîrșitul unei iubiri*
129. I.S. Turgheniev, *Povestirile unui vînător*
130. José Saramago, *Intermitențele morții*
131. F. Scott Fitzgerald, *Dincoace de Paradis*
132. Philippa Gregory, *Surorile Boleyn*

LIBRIS | We know books

Capitolul 1

(1)

Valea Salinas este situată în California de Nord. E o vale lungă și îngustă între două șiruri de munți, iar rîul Salinas șerpuiește în meandre prin mijlocul ei, pînă se varsă în cele din urmă în golful Monterey.

Îmi amintesc numele pe care le dădeam în copilărie ierburilor și florilor necunoscute. Îmi amintesc locurile în care puteam găsi broaște și ora la care se deșteaptă păsărelele vara, ce parfum aveau copacii și anotimpurile, cum arătau, cum mergeau și chiar cum miroseau oamenii. Memoria mirosurilor e foarte bogată.

Îmi amintesc că munții Gabilan din partea de răsărit a văii erau munți luminoși și veseli, plini de soare și frumuseți, parcă te îmbiau și-ți trezeau dorința să te cațări pe colinele lor calde, la fel cum dorești să te cațări în poala unei mame mult iubite. Erau niște munți care te chemau cu dragostea lor de iarbă pîrjolită. În partea de apus, se înălțau spre cer munții Santa Lucia, care despărțeau valea de mare, întunecați și morocănoși – neprietenoși și primejdioși. Întotdeauna am simțit în mine o teamă de apus și o dragoste pentru răsărit. Ce-mi trezise asemenea simțăminte n-aș putea spune, poate doar pentru că dimineața venea de peste vîrfurile munților Gabilan, în timp ce noaptea năvălea de pe crestele munților Santa Lucia. Poate nașterea și moartea zilei au jucat un rol în sentimentele mele față de cele două șiruri de munți.

De o parte și de alta a văii, din trecători, izvorau pîrîiașe care se prăvăleau în albia rîului Salinas. În iernile anilor ploioși, pîrîiașele se preschimbau în puhoaie și umflau rîul, încît uneori acesta urla și spumega și, într-o revărsare de ape, pustia ce-i ieșea în cale. Rîul smulgea bucăți din terenul fermelor și ducea cu el acri întregi de pămînt, răsturna în el hambare și case care pluteau săltînd pe valuri pînă departe. Prindea în vîrtejurile sale vaci, porci și oi, le îneca în apele sale cafenii, mîloase, și le arunca în mare. Apoi, cînd venea tîrzia primăvară, rîul se retrăgea în albia lui și bancurile de nisip ieșeau iarăși la suprafață. Iar vara rîul nici nu mai curgea. Rămîneau doar cîteva bălți în gropile cu vîrtejuri de sub malurile înalte. Plantele de apă și pășunile creșteau din nou și sălciile se îndreptau, păstrînd în ramurile de sus resturile inundației. Salinas era doar un rîu sezonier. Soarele de vară îl făcea să dispară sub pămînt. Nu era niciodată un rîu frumos, dar era singurul pe care-l aveam, așa că ne lăudam cu el – cît de periculos era în iernile ploioase și cît de secat era în verile secetoase. Te poți lăuda cu orice, dacă e singurul lucru pe care-l ai. Ba, poate cu cît ai mai puțin, cu atît ți se cere să te lauzi mai mult.

Fundul Văii Salinas, aflat între șirurile de munți și sub poalele colinelor, este neted, pentru că valea aceasta a fost cîndva fundul unui golf întins pe o sută de mile. Gura rîului, de la Moss Landing, era, cu secole în urmă, intrarea în acest lung fiord. O dată, la cincizeci de mile în josul văii, tatăl meu a forat un puț. Sfredelul a scos la suprafață mai întîi pămînt, apoi pietriș, apoi nisip alb de mare, plin de scoici și chiar bucăți de oase de balenă. Erau douăzeci de picioare de nisip, apoi din nou pămînt, ba chiar și o bucată de lemn de sequoia, lemnul acela nepieritor care nu putrezește. Înainte să fi devenit o mare interioară, valea trebuie să fi fost o pădure. Și toate aceste lucruri s-au petrecut chiar sub picioarele noastre. Ba chiar mi se părea uneori,

noaptea, că simt marea și pădurea de sequoia de dinaintea ei.

În partea largă a văii, pămîntul arabil era adînc și fertil. Era de-ajuns o iarnă bogată în ploi, ca să răsară ierburi dese și puzderie de flori. În anii ploioși, florile de primăvară erau de neînchipuit. Întregul fund al văii, ca și colinele, era acoperit cu un covor de lupini[1] și maci. O femeie mi-a spus cîndva că florile colorate par mai strălucitoare dacă au alături cîteva flori albe care să scoată mai bine în evidență culorile. Fiecare petală de lupin, albastră, este tivită cu alb, așa încît un cîmp de lupin e mai albastru decît vă puteți închipui. Iar printre ele erau pete de maci de California. Și aceștia au o culoare arzătoare – nici portocalie, nici aurie, dar dacă aurul pur ar fi lichid și s-ar transforma într-o pastă, această pastă de aur ar avea culoarea macilor. Cînd se sfîrșea sezonul lor, răsărea mușțarul galben, care creștea foarte înalt. Cînd bunicul meu a venit în vale, mușțarul era atît de înalt, încît călărețului abia de i se vedea capul deasupra florilor galbene. Pe terenurile înalte, iarba era presărată cu piciorul-cocoșului, cu urechelniță, cu panseluțe galbene cu negru la mijloc. Ceva mai tîrziu, în același anotimp apăreau brazde roșii și galbene de iarba-găii. Acestea erau flori care creșteau în locuri deschise, așezate în bătaia soarelui.

Sub stejari, la umbră și întuneric, înflorea și dădea un parfum plăcut părul-Venerei, iar pe sub malurile acoperite de mușchi ale apelor atîrnau smocuri de ferigi, palmate și simple. Mai erau clopoței, ca niște mici lanterne, albi ca laptele, a căror imagine aproape că evoca păcatul și care erau atît de rari și misterioși, încît un copil care găsea vreunul se credea toată ziua o ființă unică și nemaipomenită.

Cînd venea luna iunie, iarba se făcea maronie, iar dealurile se îmbrăcau într-un brun care nu era brun, ci un fel de auriu amestecat cu șofran și cu roșu – o culoare de nedescris. Iar de atunci pînă

1. Plantă leguminoasă, furajeră.

la următoarele ploi, pămîntul se usca și pîraiele secau. Pămîntul crăpa la suprafață. Rîul Salinas se scufunda în nisip. Vîntul sufla de-a lungul văii, ridicînd praf și paie, din ce în ce mai puternic și mai aspru pe măsură ce se îndrepta spre sud. Seara contenea. Era un vînt aspru și neliniștit, iar firicelele de praf îți iritau pielea și-ți ardeau ochii. Oamenii care lucrau la cîmp purtau ochelari și își legau batiste la nas ca să se ferească de praf.

Pămîntul din vale era adînc și bogat, dar la poalele dealurilor nu se găsea decît o crustă de pămînt arabil, nu mai adîncă decît rădăcinile ierbii; iar cu cît urcai mai sus pe deal, cu atît stratul arabil se făcea mai subțire și era presărat de pietroaie, pînă ce spre culme ajungea un fel de pietriș cum e cremenea, care reflecta orbitor razele fierbinți ale soarelui.

Am vorbit de anii bogați cînd ploua din belșug. Dar erau și ani secetoși, și aceștia trezeau groază în vale. Apa urma un ciclu de treizeci de ani. Erau cîte cinci, șase ani ploioși, minunați, cînd puteau să cadă între nouăsprezece și douăzeci și cinci de inci de apă, iar pămîntul gemea de iarbă. Veneau apoi șase, șapte ani bunișori, cu doisprezece pînă la șaisprezece inci de ploaie. După aceea urmau anii secetoși, în care uneori nu cădeau decît șapte sau opt inci de ploaie. Pămîntul se usca și ierburile creșteau înalte doar de-o palmă, de ți-era mai mare mila, iar în vale apăreau locuri mari, golașe. Stejarii căpătau un fel de crustă, iar salvia era cenușie. Pămîntul crăpa, izvoarele secau, iar animalele rumegau rămurele uscate. Atunci fermierilor și crescătorilor de vite li se făcea lehamite de Valea Salinas. Vacile slăbeau și uneori mureau de foame. Oamenii trebuiau să care apă acasă în butoiașe și abia de le ajungea de băut. Erau familii care vindeau totul aproape pe nimic și plecau aiurea. Și lucrurile se petreceau mereu la fel – în anii de secetă oamenii uitau de anii îmbelșugați, iar în anii ploioși uitau cu totul de anii secetoși. Întotdeauna se întîmpla la fel.

(2)

Așa arăta lunga Vale Salinas. Istoria ei era aceeași ca a întregului stat. La început au trăit acolo indienii, o rasă inferioară lipsită de energie, inventivitate sau cultură, un popor care se hrănea cu omizi, lăcuste și raci, prea leneș ca să vîneze sau să pescuiască. Mîncau ce găseau de-a gata și nu cultivau nimic. Pisau ghindă ca să facă făină. Chiar și felul lor de a se război era un fel de pantomimă leșinată.

Apoi veniră exploratorii spanioli, aspri și uscați, hrăpăreți și realiști, avizi de aur și de Dumnezeu. Colecționau suflete la fel cum colecționau bijuterii. Își însușeau munți și văi, rîuri și întinderi întregi, așa cum un om capătă în zilele noastre dreptul la terenuri de construcție. Acești oameni duri și uscați circulau fără odihnă pe coaste și în vale. Unii din ei se așezau pe pămînturi întinse cît un principat, dăruite de regii spanioli, care habar n-aveau ce dar făcuseră. Acești primi proprietari locuiau în așezări feudale sărăcăcioase, iar vitele lor umblau libere și se înmulțeau. Din cînd în cînd, proprietarii tăiau vitele pentru piei și grăsime, iar carnea o lăsau vulturilor și coioților.

Cînd spaniolii au venit prin aceste locuri, a trebuit să dea nume la tot ce vedeau. Aceasta este prima datorie a unui explorator – o datorie și un privilegiu. Ca să poți trece ceva pe harta desenată de mînă, trebuie să-i dai un nume. Fără îndoială, erau oameni religioși, iar cei care știau să scrie și să citească, cei ce țineau cronicile și desenau hărțile erau tocmai preoții aceia aspri și neobosiți care mergeau alături de soldați. În felul acesta, primele nume de locuri au fost nume de sfinți sau de sărbători religioase care se prăznuiau în timpul popasurilor. Există mulți sfinți, dar numărul lor nu e totuși nesfîrșit, așa încît denumirile date de primii veniți se repetă. Avem San Miguel, San Michael, San Ardo,

San Bernardo, San Benito, San Lorenzo, San Carlos, San Francisquito. Apoi sărbătorile – Natividad, Crăciunul; Nacimiente, Nașterea; Soledad, Singurătatea. Unele locuri căpătau nume și după starea de spirit a expediției în momentul acela. Buena Esperanza – Buna Speranță, Buena Vista pentru că priveliștea era minunată și Chualar pentru că era doar frumoasă. Au urmat numele descriptive: Paso de los Robles, după stejari; Los Laureles, după lauri; Tularcitos după trestiile din mlaștini; și Salinas după rocile alcaline, albe ca sarea.

Apoi locurile au primit numele animalelor și păsărilor pe care le vedeau – Gabilanes, după șoimii care zburau prin munții aceia; Topo, după cîrtițe; Los Gatos, după pisicile sălbatice. Uneori chiar natura locului însuși le sugera diverse denumiri. Tassajara, ceașcă cu farfurie; Laguna Seca, lacul secat; Corral de Tierra, pentru o împrejmuire de pămînt; Paraiso, pentru că locul era ca un paradis.

După aceea au venit americanii – mai hrăpăreți, pentru că erau mai mulți. Au luat pămînturile și au refăcut legile pentru ca titlurile lor de proprietate să fie bune. Fermele au început să se întindă mai întîi în văi, apoi pe poalele dealurilor, niște case mici de lemn cu acoperișuri din scînduri de sequoia și îngrădituri din stîlpi despicați. Oriunde răsărea din pămînt un firicel de apă, răsărea și o casă, iar o familie începea să crească și să se înmulțească. În curți se plantau mușcate roșii și trandafiri. Făgașele căruțelor luară locul potecilor, iar în locul mușta-rului galben apărură cîmpuri de grîu, orz și ovăz. La fiecare zece mile, pe drumurile umblate, se afla un magazin general și o fierărie, iar acestea deveniră nucleul unor orășele, Bradley, King City, Greenfield.

Americanii înclinau și mai mult decît spaniolii să dea locurilor nume de oameni. După ce văile se populară, numele locurilor începură să arate mai ales lucruri întîmplate acolo, și acestea sînt pentru mine cele mai tulburătoare nume din toate, pentru că fiecare din ele te îndeamnă să te gîndești la o poveste

care a fost dată uitării. Îmi vine în minte Bolsa Nueva, o geantă nouă; Morocojo, un maur șchiop (cine o fi fost și cum o fi ajuns acolo?); Canionul Calului Sălbatic, și Rasa Mustang, și Canionul Poala Cămășii. Numele de locuri poartă amprenta celor care le-au botezat, fie că sînt respectuoase sau obraznice, descriptive, poetice sau ironice. Poți denumi orice San Lorenzo, dar Canionul Poala Cămășii sau Maurul Șchiop e cu totul altceva.

După-amiaza, vîntul șuiera peste așezări, iar fermierii începură să planteze pe mile întregi perdele de eucalipți ca să fixeze pămîntul și să-l împiedice să fie dus de vînt. Cam așa arăta Valea Salinas în vremea cînd bunicul meu și-a adus nevasta și s-a statornicit la poalele dealului, la răsărit de King City.

LIBRIS | We know books

Capitolul 2

(1)

Ca să pot să vă vorbesc despre familia Hamilton, a fost nevoie să-mi întemeiez spusele pe lucruri auzite ici-colo, pe fotografii vechi, pe povești spuse din om în om și pe amintiri neclare, în care închipuirea își are partea ei. N-au fost oameni de vază și nu există decît puține documente cu privire la ei, în afară de obișnuitele acte de naștere, de căsătorie, de proprietate asupra pămîntului și de deces.

Tînărul Samuel Hamilton venea din nordul Irlandei, ca și soția lui. Era fiul unor mici fermieri, nici bogați, nici săraci, care trăiseră pe un petic de pămînt, într-o casă de piatră, multe sute de ani. Hamiltonii au reușit să dobîndească o educație destul de bună, devenind oameni citiți; și, așa cum se întîmplă adesea în această țară verde, erau legați și înrudiți atît cu oameni foarte sus-puși, cît și cu oameni foarte neînsemnați, așa încît un văr putea să fie baronet, iar alt văr cerșetor. Și, bineînțeles, se trăgeau din vechii regi ai Irlandei, la fel ca orice irlandez.

De ce a părăsit Samuel casa de piatră și terenurile înverzite ale strămoșilor săi, nu știu. N-a făcut niciodată politică, așa încît e greu de crezut că a fost nevoit să plece fiindcă a fost cumva învinuit de răscoală, și era de-o cinste fără pată, ceea ce elimină poliția ca primă pricină de plecare. În familia mea se șoptea – nici măcar ca zvon, ci mai curînd ca un fel de simțămînt nemărturisit –, cum

că dragostea l-ar fi făcut să plece; dar nu dragostea pentru femeia cu care s-a căsătorit. Nu știu dacă a fost o dragoste prea împlinită sau supărarea pentru o dragoste neîmpărtășită. Noi am preferat întotdeauna să credem că prima variantă era cea adevărată. Samuel era frumos, încîntător și vesel. Este greu să-ți închipui că vreo țărancă irlandeză l-ar fi refuzat.

Cînd a venit în Valea Salinas era un bărbat în plină putere și inimos, clocotitor de energic și cu o mulțime de idei. Avea ochi foarte albaștri și, cînd era obosit, unul din ei privea puțin șașiu. Era un munte de om, dar delicat într-un fel. Deși munca de fermier te umple de praf, el era întotdeauna cum nu se poate mai curat. Avea mîini îndemînatice. Era un fierar bun, și tîmplar, și sculptor în lemn și putea să născocească orice din bucățele de lemn și metal. Descoperea mereu un fel nou în care să poată face un lucru vechi, ba chiar mai bine și mai repede, dar toată viața lui nu s-a priceput niciodată să facă bani. Alți oameni, care aveau acest dar, luau sistemele lui Samuel, le vindeau și ajungeau bogați, în timp ce Samuel toată viața lui a dus-o de azi pe mîine.

Nu știu ce i-a îndrumat pașii spre Valea Salinas. Nu era un loc potrivit pentru un om venit dintr-o țară verde, dar a sosit cu vreo treizeci de ani înainte de sfîrșitul secolului și și-a adus cu el micuța soție irlandeză, o femeiușcă aspră, care n-avea mai mult umor decît o găină. Avea idei severe, prezbiteriene, și un cod moral care condamna și înlătura aproape toate plăcerile vieții.

Nu știu unde a întîlnit-o Samuel, cum i-a făcut curte și cum de s-au căsătorit. Cred că în inima lui se cuibărise altă fată, căci era un om dornic de dragoste, în timp ce soția lui nu era o femeie care să-și arate sentimentele. Dar în ciuda tuturor acestor lucruri, în toți anii petrecuți în Valea Salinas, din tinerețe pînă la moarte, nimic n-a lăsat să se vadă că Samuel ar fi mers vreodată la altă femeie.

Cînd Samuel și Liza au venit în Valea Salinas, tot terenul neted, luncile bogate, micile văi rodnice dintre dealuri, pădurile fuseseră de-acum împărțite, dar se mai aflau încă terenuri mărginașe pe care se puteau întemeia ferme și Samuel Hamilton și-a întemeiat ferma pe dealurile golașe, spre răsărit de ceea ce este astăzi King City.

A urmat calea obișnuită. A luat o parcelă pentru el, una pentru soție și, întrucît aceasta era însărcinată, a luat o parcelă și pentru copil. Cu timpul, s-au născut nouă copii, patru băieți și cinci fete și, cu fiecare naștere, ferma s-a mărit cu cîte o parcelă, pînă a ajuns la unsprezece, adică o mie șapte sute șaizeci de acri.

Dacă pămîntul ar fi fost cît de cît bun, familia Hamilton ar fi fost bogată. Dar terenul era tare și uscat. Nu existau izvoare, iar crusta de pămînt negru era atît de subțire, încît răzbeau prin ea bucățile de cremene. Pînă și salvia trebuia să lupte ca să trăiască, iar stejarii erau chirciți din lipsă de umezeală. Chiar și în anii destul de buni pămîntul acesta dădea atît de puțin nutreț, încît vitele rămîneau costelive alergînd după hrană. De pe dealurile lor aride, Hamiltonii puteau să privească în jos, spre apus, unde se vedeau bogățiile din fundul văii și verdeața din jurul rîului Salinas.

Samuel a ridicat casa cu propriile sale mîini și a construit un hambar și o fierărie. Și-a dat repede seama că, și dacă ar avea zece mii de acri de teren deluros, tot n-ar putea să-și cîștige existența din pămîntul acela uscat, fără apă. Mîinile lui îndemînatice au construit un mecanism pentru săpat puțuri pe pămînturile oamenilor mai norocoși. A inventat și a construit o mașină de treierat, iar la vremea culesului cobora la fermele din vale unde treiera grînele pe care ferma lui nu le producea. În fierăria lui ascuțea pluguri, repara grape, suda osii rupte și potcovea cai. Oamenii din tot districtul îi aduceau unelte să le repare și să le îmbunătățească. Pe deasupra, le plăcea să-l audă pe Samuel vorbind

despre lume și felul ei de a gîndi, despre poezia și filozofia care se dezvoltau dincolo de Valea Salinas. Avea o voce plină, adîncă, potrivită atît pentru cîntec, cît și pentru vorbă și, cu toate că nu avea accentul obișnuit prin partea locului, avea un ton, un ritm și o cadență în vorbire care suna dulce în urechile tăcuților fermieri din fundul văii. Aduceau cu ei și whisky și, cînd nu puteau să fie văzuți pe geamul de la bucătărie și de ochiul plin de dojană al doamnei Hamilton, trăgeau înghițituri fierbinți din sticlă și apoi mestecau anason verde sălbatic, ca să le taie mirosul băuturii. Cînd nu stăteau cel puțin trei-patru oameni care să asculte ciocanul și discuțiile lui Samuel, în jurul foalelor, însemna că era o zi proastă. Oamenii spuneau despre el că e un geniu al rîsului și, ajunși acasă, povesteau cu rîvnă la rîndul lor cele auzite de la el, mirîndu-se cum aceste povești își pierdeau farmecul pe drum, căci repetate în propriile lor bucătării nu mai sunau niciodată la fel.

Cu utilajul său de forat puțuri, cu mașina de treierat și fierăria, Samuel ar fi trebuit să fie bogat, dar nu se pricepea la afaceri. Clienții lui, care duceau totdeauna lipsă de bani, făgăduiau să-i plătească după cules, apoi după Crăciun și tot așa îl amînau – pînă cînd, în cele din urmă, uitau. Samuel nu avea darul să le amintească. Așa că familia Hamilton a rămas săracă.

Copiii urmau unul după altul, cu aceeași regularitate ca și anii. Puținii doctori, care nu mai pridideau cu bolnavii din regiune, nici nu ajungeau de obicei la ferme ca să ajute la nașteri, decît atunci cînd bucuria se transforma în coșmar și dura mai multe zile. Samuel Hamilton a fost de față la nașterea tuturor copiilor lui, le-a legat buricele așa cum se cuvine, i-a bătut la fund și a făcut curățenie. Cînd fiul său cel mai mic s-a născut sufocat și a început să se învinețească, Samuel a pus gura la gura pruncului, i-a suflat aer și apoi i l-a aspirat, pînă ce copilul a fost în stare să respire singur. Mîinile lui Samuel erau atît de îndemînatice și blînde, încît